

ZSIDÓ UJSÁG

A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓSÁG HETILAPJA • MEGJELNIK HETENKIINT EGYSZER

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10.
TELEFON: József 125-90.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG LIPÓT

ELŐFIZETESI DIJ: 1 EVRE K 240.000
" " 1/2 " K 120.000
" " 1/4 " K 60.000
Postachequekonto szám: 50.791.



A szabadság ünnepén a családi asztalnál felhangzik a Haggada kis elbeszélése a Bené Berakban lefolyt széderről. A Jaffa melletti helységben összegyülekeztek a tudósok 1800 év előtt és egész éjjel beszéltek az egyiptomi kivonulásról, a mig tanítványaik figyelmeztették őket arra, hogy elérkezett a Sema ideje.

Csak egy ecsetvonással rajzolja a Haggada a bené beraki szédert, de a szereplő nagy mesterek neve kidomborítja előttünk azt az igalmas környezetet, a melyben akkoriban ünnepelték a zsidó szabadság megszületését. A római zsarnokság tartotta kezét a legyőzött zsidóságon, gazdaságilag kiszipolyozta, politikailag jogfosztottá tette a népet, de a nagy tannaiták egész éjjel a multban történt csodálatos szabadulásról és a jövő szabadságáról beszéltek.

Bené Berak remiszczenciája száll felénk, a mikor mi, késői utódok leülünk a széderekhez. Nem a gyugalom és béke veszi körül házainkat, hanem a nyugtalanság és a gyűlölet. A külvilág atmoszférája telítve van a panaszkok, sóhajok vihart rejtő páráival. Soknak a *לחמא עניא*, a sanyaruság kenyérének láttára eszébe jut majd gazdasági állapot. A hazai zsidóság jogi helyzete tekintetében sem biztatók a kilátások. A nemzetgyűlésen elhangzott kifakadások zöme tesz e mellett tanulságot. A háboru előtt egy guvernementális párt tagja röstelte volna a vita hevében legfontosabb érvként ezt hangoztatni: zsidó. Most már ez a szégyenérzet megszűnt. Komolyaknak látszani akaró emberek nem szégyelik kimondani, hogy mert a frankügyben a bünösök kiméletlen megbüntetését kívánók között zsidók vannak, a vidéken nagy forrongás nyilatkozik meg a zsidók ellen.

Am a Bené Berakban lefolyt széder optimizmusának szelleme erősebb a jelen

szomorúságánál. Mint egykor a nagy mesterek, mi is a külvilág zivataros és zavaros helyzete dacára, peszach napján elmélkedünk a szabadságról és a jogról. Zsidó értelemben a szabadság nem jelenthet fékevesztettséget. Az igazi szabadság a zsidó tanítás értelmében *אל תקרא חרות אלא חרות* a Tizparancsolat két kőtáblájába van bevésve. A szabadság az emberiség áldása, ha alapul szolgál a két frigtábla eszmei világának kiépítésére. Ez az eszmei világ a törvénytisztelet pillérjén alapszik és az emberi egyenlőség elvén épül fel. A hol azonban Erger-berger-féle polgárok vannak, a *kikkel* szemben minden szabad, ott kialakul a Macchiavelli—Mussolini imitátorok osztálya, a *kiknek* minden szabad. Biztató e tekintetben a kormányelnök ígérete a titkos társaságok lehetlenné tétele ügyében és igen helyesen látja, hogy csupán rendőri intézkedéssel e téren javulás el nem érhető. Mert valóban egy új atmoszférát kell teremteni, a hol nincs törvényen kívüli polgár, de nincs törvényen felüli ember sem, a hol nincs titkos társaságokban burjánzó féktelenség, de politikai vérvád sem. Ez a szabadság az, a melynek lényegét a hagyomány ezzel jellemzi: *הרות על החרות* a frigtáblákra van bevésve és nemcsak színárhelyi, a család, az emberi jogok, a tulajdon szentségét hirdető kőtáblákra, hanem a becsületes emberek szívének tábláira is.

Mint egykor a nagy tannaiták Bené Berakban a gyűlölet és jogfosztás világában ünnepelték a mult nagy történetét és ápolták a jövő reményét, azonképen ne veszítsük el reményünket az igazi szabadság diadalrajutásában. Zsidó optimizmusunk nemcsak az egyiptomi peszachot, hanem *פדום לעתיד* az emberiség jövőre, zsidó szabadságát hirdeti, a mely az erkölcs, a vallás, a béke uralmát jelenti.

Gábrriel négyszeres figyelmeztetése.

— Irta: Halász Fülöp. —

והמים להם חומה מימנם ומשמאלם.

„A vizek pedig fal gyanánt állottak jobbjukról és baljukról.“

Költői szépséggel teljes bölcsseink elbeszélése.

Mikor Izrael leszállott a tenger hullámai közé, az Urnak egyik arkan-gyala, Gábrriel, kísérete vala őket és védőfal gyanánt lebegett körülöttük. בשעה שירדו לים ירד נבריא עמהם והקים אֵת Gábrriel odakiáltott a vizek felé: Vigyázzatok, ne bántások Izráelt, mivelhogy el fogja fogadni a Tórá-t a Szentnek, áldassék Ő, *jobbjaiból!* והיה מבריו בין מים למים והיה מבריו בישראל שעתידין לקבל החיה מימנו והיה באלו שהן עתידין להניח *balkarjukra*. Az Izrael előtt hullámozó vizeknek kiáltotta: Vigyázzatok! Ne bántások ezeket, kik a szövetség szent jelvényét fogják testükön viselni. והיה באלו שהן עתידין חותמן למניהן. Az Izrael mögött hőmpölygő vizek felé pedig odakiáltotta: Vigyázzatok! Ne bántások ezeket, kik a tefillin kötését és a szemlélő fonalakat fogják mutatni *hátrafelé*. והיה באלו שהן עתידין להראות קשר של תפילין ונקה ציציותיהן מאחריותן.

1. Felhangzott az *első* figyelmeztető szózat: „Ne bántások ti hullámok Izráelt, mivelhogy a Tórá-t fogja elfogadni I-ten jobbjaiból!“

Mikor Izrael kivonult Egyiptomból, Jákob háza az idegen nyelvű nép közül, היה, akkor azáltal, hogy Juda népe szentélyévé lőn I-tennek, — zászlóhordozója mindama az emberi-séget minden bajától megváltó, boldogító igazságnak, melyek a Szináj ormáról hangzottak el.

Izrael boldogtalannak, szerencsétlennak érezte magát ott Egyiptom földjén, testi-lelki rabság érzete nehezedett reá Chám országában. Mert idegen célok szolgálatára volt lekötve az ő testi ereje, lelkének saszárnyait pedig a föld porához huzta le balsorsa. Lelkületében már-már fakulni kezdtek a dicső ősök

példájából elővillanó fénynyomok. Mindig halkabban szólalt meg belük bensejében visszhangja az ősköztől nyert szent hagyományoknak. S az önmagukra eszmélés pillanatában fajkiáltással vált a töprengés bennök, hogy ha még sokáig fog késlekedni a megváltás hajnalhasadása, úgy akkor teljesen rabul fognak esni pogánykörnyezetük bálványimádó kultuszának, hogy akkor magasabb világtörténelmi hivatásuk tudata egészen ki fog veszni belőlük. S ezekben a pillanatokban jobban fájlalták a *lelkükben* az „*i-teni dolgok*“ tekintetében való szabadságukat, mint testi elnyomatásukat. והעל שועתם אל האלקים מן העבודה.

De íme, I-ten csodákat művelő jobbja széjjeltörte a rabláncokat.

Íme, Gábrriel legelső szózata: Ne bántások Izráelt. Hadd fogadja el a Tórá-t I-ten jobbjaiból, Izrael zászlótartója lésszen az emberiség megváltására és üdvözítésére hivatott tanoknak. Tehát félre, ti zajló hullámok!

2. Felhangzott a *második* figyelmeztető szózat. *Balfelé* kiáltotta oda a vizeknek Gábrriel: Ne bántások Izráelt, mely *balkarjára* fogja illeszteni a tefillint.

Nem elegendő a zengő szózat. Nem elegendő az ajkak bőszevu vallomástétele. Zsidó hivatásunk koránt sincs kimerítve avval, ha mi büszkén valljuk magunkat zsidóknak, lelkesedni tudunk hitünk szépségeiért, rajongással beszélünk vallásunk fenséges tanításairól, magasztos igazságairól. A szóhoz cselekvésnek, *tettnek* kell járulnia. A kar tetterejének kell megszentelnie a szívnek érzéseit és az agyban megszü-lendő gondolatokat és eszméket. *Életmódunkkal* kell bizonyítanunk érzéseink és gondolalaink őszinte voltát. Ezt tanítja a karra illesztett tefillin.

Felszáll I-ten dicsérete az emberek torkából, de: *kezükben* van a két-élű fegyver! Csak *kezük* munkája, éltetik ténykedése képez biztos menedéket a zsidóság számára. תפילין

של יד Kezüknek is I-tendicsőítő zso-lozsmává kell válni. תפילין לישן תפילה S azzá válik az emberi kéz, hogyha vallásos cselekményeket, *kam*-kat gyakorolunk vele, hogyha kezünk segíeyezni törekszik a gyámoltalano-kat, hogyha testvéri szövetségben egyesül másoknak segítségnyújtásra kész kezével.

A Talmudban olvassuk. רבי ישב R. Juda, a fejedelem, fájdalommal tapasztalta, hogy a *צבור* közösséggel való együttérzés hanyatlóban van környezeténél, csakis saját egyéni érdekeivel törődik mindenki, de a nagy közösség anyagi és erkölcsi érdekeinek hajóját senki sem törek-szik megmenteni a zátonyra futás-tól. ביקש לעוררם Ekkor a mester fel akarta rázni őket közönyösségükből, lelkükbe akarta vésni a szent tani-tást, hogy jaj az emberiségnek, ha kizárólag az egyéni érdek és haszon az a tengely, mely körül forog minden, a közösségnek ügye pedig szürke kis hamupipóke, melynek meg kell huzódnia valahol a sötét háttérben. Lelkübe akarta égetni a Mózes életének példájából kisugárzó tanítást. שקול משה כנגד כל ישראל שני או

Ime, egy anya vala Miczrajimban, ki olyan férfiu-nak adott életet, kinek értéke felért vala egész Izráellel. ויודול משה ויצא אל אחיו egy királyleány neveltjeként nőtt fel, ott hagyta a fényes királyi udvart és a reá váró fényes jövőt. Lehetetlennek tartotta azt, hogy ő ragyogó életsorsnak ölében ringatózzék, miglen vérei pá-riarsorsban részesülnek.

Mózes nemes שקול משה כנגד כל ישראל lelkülete együtt érzett, együtt szen-vedett egész Izráellel. De mikor I-ten szabaddá tette Izráelt, akkor Mózes lelkületében ott dalolt, zengett az egész nép öröme, boldogsága, sza-badságéneke.

Mózes ezen magasztos példáját hirdeti Gábrriel *második* szózata: Vigyázzatok! Ezek *balkar-jukra* tefillint illesztetek. Ezek keze nem fog összeszorulni szűkmarkuan akkor, mikor majd *cselekedni* kell a Tóráért. עת לעשות לה. Ezek nem fog-nak ott gubbasztani a szűkkeblűség

elszigetelt rekeszében, mikor majd áldozatos tettek kellene, nem pedig nagyhangu — frázisok! תפילין של יד Ezeknek tettekész buzgalma szent imádság lésszen.

3. De felhangzik az Ur angyalá-nak, Gábrrielnek *harmadik* szózata is. Vigyázzatok! Ne bántások azo-kat, kik testükön fogják viselni a szövetség pecsétjét.

A szövetség pecsétje — ez az erkölcsi követelmények jelvénye. A tiszta, erkölcsös életmód vala mindenkoron egyik legpompásabb vi-rága Izrael érényei díszes kertjének. Oh, ápoljuk mi is hűséggel és oda-adással eme szent virágot, mivel-hogy nélküle legszebb ékességüktől volnának megfosztva Izrael sarjai.

4. Végére felhangzik Gábrrielnek *negyedik* figyelmeztetése: Ne bántások azokat, kik mutatni fogják *hátrafelé* tefillinjük kötését és szem-lélő rojtjait.

Nem oldotta meg teljesen felada-tát a jelen nemzedék, hogy ha ő maga szeretettel fogadja a Tórá-t

I-ten jobbjaiból, áldozatkészen és tettekben gazdagon illeszti a tefillint *balkarjára* és szent hűséggel örök-dik az érényesség és erkölcsi tisz-taság pecsétje fölött saját életében. Hanem arról is gondoskodnia kell, hogy מאחריות az új nemzedék, az utódok is hasonló szellemtől legye-nek áthatva, hasonló eszmények ékes koronájával díszítsék saját éle-tüket. מאחריות „Hátrafelé“ a utódok-nak is oda kell mutatni az I-tenre való emlékezés tefillinjének kötését, az utódoknak szívét és lelkét is oda kell kötni szent kötéssel az ősi szent hagyományokhoz. קשר של תפילין Az utódok lelkületének is fel kell emelkednie magasabb régiókba az I-tenre emlékeztető szemlélő fonalak tanításának nyomán. ונכפי ציציותיהן *Egyazon* szellemnek, *egyazon* törekvésnek, *egyazon* hivatás és cél-kitűzésnek kell áthatni az apákat és gyermekeiket. או שר לא נאמר אלא ישיר. Örök időközön át kell hangzania Mózes énekének, Mózes tanának Izrael ajkairól.

Zsidó leánynevelés.

Irta: dr. Székely Albert, Zemplénmegye tb. főügyésze, Sátoraljaujhely.

Vallásos és hazafias célt szolgál a „Zsidó Ujság“, midőn felveti a zsidó leánynevelés igen fontos problémáját. Figyelemmel kísértem a Pozsonyban megalakítandó „Agudász Jiszroél“ leánycsoport létesítéséhez történt felhívást, mely igen szép, igen tartalmas, de szerény nézetem szerint, célra nem vezető. Sajnos, helyesen mondja a Zs. U., hogy a leányok zsidó nevelésével eddig senki sem törődött és megemlíti, hogy asszonyok is lehetnek tagjai a a szövetségnek, de csak akkor, ha nem saját hajukat viselik. A pozsonyi felhívás egyik sarkpontja szerint a tagoknak táncmultságokban nem szabad részt venni. A hajvi-selet és a tánc megemlése szimbo-likus. Mert valóban יעד ראש א לבטול a fejtől a fejig beteg a zsidó leány-nevelés ügye.

Aki a zsidó leánynevelés problé-máját Magyarországon kellőképen megoldja, az soha el nem muló érdemeket fog szerezni ezen a földön

és a tulvilágon is és a legfőbb ideje, hogy evvel komolyan foglal-kozzunk. Ha a leánynevelés szent diplomát fel akarjuk építeni, akkor azt nem a tetőzetén kell kezdeni, hanem a *fundamentumot* kell megalapozni, mert különben összeomlik az egész épület és ezzel a szent eszme is. A hagyományos hajviselet az orthodox leánynevelés betetőzése nem pedig kiindulási pontja,* mint fő argumentum nem állja meg helyét és épen olyan elhibázottnak tartom, mint azt az óriási erőfeszítést, melyet a bpesti kongresszus-hítközség fejt ki a különben kitűnő hírű leánygimnázium fenntartására akkor, amikor még *nem rendelkezünk hithű, vallásos institúcióknak teljesen megfelelő „ovónőképző“ és „tanítónőképző“ intézetekkel.*

*) De ez korántsem zárja ki azt, hogy igenis a hagyományos hajviselet mellett és a táncmultság ellen már most kell a legerélyesebb propagandát kifejteni. Szerk.

Alapján kell kezdeni az igazi zsidó leánynevelést, akkor aztán beszélhe-tünk később a felnőtteknek, a táncról és hajviseletről, mert a gyermekek lelke már telítve lesz az áhitattól, melyet a vallásos zsidó ovó- és tanítónők beleplántáltak. A mig ez a lelki fundamentum nincs meg, való-vá lesz a szent költő (Tillim 11. 3) panasza, „ha az alap le van rom-boiva, mit tehet akkor a jámbor?“ Csak aki a zsidó gyermeknevelés problémáival némileg is foglalkozik ismeri azt a rombolást, amelyet a másvallású és többnyire német bon-nok visznek végbe a gyermek lelké-ben. A többnyire kenyérkereseti gon-dok által elfoglalt szülők észre sem veszik, hogy a kis gyermeket sétálni vivő bonnok, hogy viszik a gyerme-keket a templomaikba és csepegte-tik a lelkükbe a fény, a tömjén, a szobrok, szentképek, ének- és zene zugása mellett nekünk idegen vallás eszméit és így keletkezik az a női típus, melyről Maleachi próféta mondja נח אל נח „idegen I-ten leá-nya“ (2 f. 11).

Vérzik az embernek a szive, ha látja, hogy már orth. szülőknek a leányai is a zsidóság szent ünne-pein és szombatján a korzón sétál-gatnak gavallérjaikkal — tisztelet a kivételnek, — de a templomba so-hasem járnak — sokan már imád-kozni sem tudnak s akik még tud-nak, azok az imákat meg nem értik, — és nincsenek tisztában a zsidó vallás szellemével és alapelveivel. Hogy minő anyák lesznek aztán ezekből és minő újabb leánynemze-dék fog ebből kikerülni, azt elkép-zelni is szörnyűség. Hiszen Jeches-keel próféta megmondotta már (16. 43) „*כאמה בהה*“, mint anya olyan lesz, mint leánykorában volt“.

Néhai bold. édesatyám, Singer Izrael okl. rabbi és helybeli hit-oktató, egy félévszázadig küzdött írásban a zsidó *ovó- és tanítónőképző* felállítására ügyében és legkö-zelebb bátor leszek szemelvényeket közölni hátramaradt irataiból a le-ánynevelést illetőleg.

Vegye kezébe a magyar orthodoxia ezt a szent ügyet, állítsa fel a hithű ovó- és tanítónőképzőt és meg va-gyok győződve, hogy minden árnya-

takor értesülünk, az utóbbi, az orth. véleményt tette magáévá és már át is irt az Országos Testnevelési Tanácshoz, hogy zsidó vallású ifjakkal kivétel nélkül ne szombaton, hanem valamely hétköznapon tartsák meg a leventegyakorlatokat, mert a szigorubb vallási felfogás szerint a szom-

baton való gyakorlatozás egyáltalán tilalmas.

Örömmel regisztráljuk a hírt és a magunk részéről e helyen mondunk hálás köszönetet a kultuskormány-nak azért, hogy az orth. hitközségben gyökerező szakvéleményt fogadta el.

R. Hillel Klein ר' חילל קליין

— Saját tudósítónktól. —

New-yorki tudósítónktól tegnap a következő sürgönyt kaptuk:

„Klein Hillel orth. rabbi 82 éves korában vasárnap este jobblétre szenderült.“

A megrendítő gyászír nemcsak az amerikai orth. zsidóság körében kelthetett fájdalom részvétet, de Magyarországon is megilletődve fogják venni a gyászírt, mert az elhunyt-nak, mint magyarországi származásúnak, itt sok tisztelői és ismerői voltak, akik hatalmas talmudi tudását és puritán jellemét nagyra becsülték. Egyik legnagyobb jóltevéje volt továbbá a palesztinai magyar Kolel tagjainak. Érdekes és a hitű zsidóságra áldásos életének rajzát rövid vonásokban a következőkben vázoljuk:

A megboldogult Barsbaracsán 1844-ben született. Már gyermekkorában feltűnt éles eszével; első jesivája Balassagyarmat volt, ahol a nagyhirű R. Dávid Deutsch, a jelenlegi balassagyarmati gaon atyja) vezetése alatt nagy talmudi tudást szerzett. Innen Kismartonba került,

Ferenc József előrehajolt:

— Ki jön?

— Uram, királyom, a Peszach jön!

A Felség megnyugtatja. Babusgatón, szeliden mondja:

— Ugyan, ne féljen tőle. Es ha jön is, azért legyen nyugodt, a maga férje hazamegy...

Galicia már rég nem osztrák terület, Ferenc József szíve már megszünt dobogni. De ezt a kedves történetet még mindig mesélik szombat-esti „lakomáknál“. Szerény, nagyon szerény a lakoma, de felesleges a poézis glóriája, ami körülöngja által-ragyogja.

Es mi a dölyfösség? Takargatója, állarcza saját fogyatkozásainknak és hibáinknak.
(Megille 29.)

ahol akkor a Németországból származott dr. Ezriel Hildesheimer volt a főrabbi, kinek jesivájában, mint ismeretes, némileg profán tudományokkal is foglalkoztak, és mikor az ujonnan alakult berlini orthodox hitközség (Adász Jiszroél) meghívására ennek rabbija lett, a Hildesheimer áltai ott alapított tanintézetben folytatta tanulmányait. Feleségül vette a Majna melletti Frankfurtban fennálló orth. főrealiskola igazgatójának R. Hirsch Mendelnek leányát, a nagy R. Hirsch Sámson Rafael unokáját. Első rabbiállása az oroszországi Libau (Kurland) volt, de mint idegen honost később Oroszországból ki lett utasítva és akkor, körülbelül 35 évvel ezelőtt, New-Yorkba ment, mint az „Ohev-Cedek“ zsinagóga rabbija, mely templom-körzet az ő hivatott vezetése alatt számban és tekintélyben csakhamar nagy fejlődésnek indult. Sulyban és tekintélyben Amerika legelső rabbijainak egyike volt és különösen kasrusz dolgában oly döntő volt a szava, hogy New-York vallásos zsidósága leginkább azt ismerte el kósernek, amit ő, mint az ő felügyelete alatt állót, ilyennek elismert. A jeruzsálemi „Kolel“ (hitközség) őt a „nászki“ (elnök) címmel tisztelte meg. Mint már említettük, igen sokat tett a jeruzsálemi szegények érdekében, akik részére a háboru tartama alatt havonként 6000 dollárt gyűjtött és juttatott rendeltetési helyére. Nehéz lesz helyét méltó utóddal betölteni.

תנצב"ה

Orth. כשר של פסח Ceres

a szokott kiváló minőségben minden fűszer-, csemege- és ételmiszerüzletben kapható

HÜTTER JÓZSEF
szappan- gyár OLAJIPAR rászvény-társaság
Bpest, Erzsébet-körül 6.

Hitközségi viszályok Szlovákiában.

— Saját tudósítónktól. —

Kassa, 1926. március 19.

A Zsidó Ujság megírta, a pozsonyi orthodoxiának mily küzdelmei vannak ugy a chaszidok, mint a cionsták frontján. Több miní valószínű, hogy Ruszinszko elszakad a pozsonyi irodától és külön fog szervezkedni. A kezdeményező lépéseket erre már régebben megtette Munkács hitközsége és főrabbija, legutóbb pedig Ungvár. Az idők jele, a mi most Beregszászon történik. A hitközségi vezetőség ellen szervezkedtek — a cionisták és a choszidok.

Az Adar 23-án tartott poprádi rabbi-összejövetelen ez a kérdés is szóba került. A nevezetes összejövetelen — mint a Zsidó Ujság megírta — a pozsonyi főrabbi elnökölt. Ez a körülmény fényes cáfolata ama célzatos híreszteléseknek, a melyek a pozsonyi orthodoxia és a pozsonyi rabbiság közötti ellentétekről kerin-genek. A konferencián igen üdvös határozatokat hoztak. Kötelezték a rabbikat az *anyakönyvek pontos és díjmentes* vezetésére. Targyalták a rabbiképesítések ügyét és elhatározták, hogy három rabbi csak *együttessen* adhat rabbiképesítő hatórárt. A rabbiknak köteletségüké tették, hogy a hiveket felvilágosítsák a *peszach bornak* cukorral történt hamisítása felől. Megegyeztek abban, hogy mindent megtesznek a szemérmetlen divat és az elharapódzó táncdüh ellen. A konferencia egyhangulag és a legélesebben elítélte a ruszinszkoí elszakadási kísérleteket.

Az a nyílt levél, a melyben dr. Margulies a leitmeritzi cionista ügyvéd bevádolja az irodát az amerikai segélypénzek inkorrekt elszámolásával, régi dolgokat elevenített fel és így csak az első pillanatban hatott. Így például megvádolta Wéber elnököt, hogy a fivére vezetése alatt álló stompfai hitközségnek a Talmud Tórára juttatott bizonyos összeget, holott ott nincs is ilyen iskola.

Könnnyű volt megcáfolni Margulies eme állítását, a melyért egyébként felelni fog a bíróságnál, mert

az orth. iroda beperi becsületsértésért és rágalmozásért.
A mint látjuk, a hitközségi élet

elég élénk. Csak a parnosze ne lenne olyan nehéz.

B. D.

Rabbibeiktatás Kismartonban.

— Saját tudósítónktól. —

Kismarton, március 23.

A nagy történelmi multtal bíró Kismarton, ahol a zsidó-ucca minden egyes háza és köve századokról regél, a R. Mordecháj מרדכי, a „Ponim Meirosz“ városa f. hó 21-én igen szép ünnepség keretében beiktatta új rabbiját, Klein Károlyt, aki eddig a békéscsabai orthodox hitközség fő-rabbijaként működött. A hitközség vallási élete az utolsó időben hanyatlásnak indult, de most, hogy Burgenland fővárosa lett, a Béccsel való szoros összeköttetéstől nemcsak gazdasági fellendülést várnak, hanem a vallási és zsidó szellemi élet fellendülését is.

Ilyen auspiciumok mellett tartotta bevonulását az új rabbi. A pályaudvaron igen szívélyesen üdvözölte Schlesinger M. hitközségi alelnök. Innen a zsidóváros felé vonultak. Kismarton hitközsége ugyanis még most is *autonom politikai község*. A zsidóváros bejáratánál még most is ott vannak a láncok, amelyek egykor a ghetót elzárták. Itt a láncoknál Spitzer Emil hitközségi elnök, aki egyszersmind a zsidóváros polgármestere, köszöntötte az új rabbit. Innen a menet a templom felé irányult. Chüpe alatt kísérték oda. A templom előtt a kerületi főnök üdvözölte az új rabbit a kerület nevében. A bécsi hitközség üdvözölte dr. Éliás Münz, elöljáró tolmácsolta. Dr. Éliás Münz, aki, mint maga mondotta, a híres szerzőjének leszármazottja, hangoztatta a régi zsidó hitközségi élet fenntartásának fontosságát. Amikor 1670-ben — mondotta — a bécsi zsidók kiűzettek otthonukból, menedéket találtak a „שבע קהילה“ „hét község“ területén, melynek egyike Kismarton volt. Hálával gondol a bécsi zsidóság e tényre és óhajtja, hogy a „hét község“ erős zsidó élete, rezervoárja legyen a fővárosi zsidóság vallási életének.

Az új főrabbi székfoglaló beszédeben vázolta a reá váró nagy feladatokat és hozzáfűzte mondani-valóit Zacharja próféta ama szavaihoz: „ha jársz utaimon és megőrzöd az örizetem“ נתתי לך מהלכות בני ישראל, „haladást juttatok neked azok között, akik itt állanak“ — az

ünnepélyes órában pedig ott állnak a hitközség nagyhirű rabbijai, egy Maharam Asch, egy R. Mose Perlesz és a többi nagyok, akik a községet a Tóra egyik központjává tették és buzdítják az utódokat az ő utjainkon való haladásra.

A nagyhatású beszédet követte a hitközség egyesületei, Sopron, Sopronkeresztur, Bécsujhely küldötteinek tisztelgése.

Az utána következő banket emelkedett hangulata sokáig emlékezetes lesz. A hitközségi elnök felköszöntöje után dr. Deutsch Adolf, a budapesti orth. iskolák igazgatója a magyarországi barátok nevében bucsuzott a főrabbitól és a községet felkérte az új vezetője törekvéseinek követésére. Utána Wolf Sándor föld-birtokos, a híres kismartoni Wolf-muzeum megalapítója és a hitközség általánosan ismert mecénása hosszabb beszédben eszeltte a „hét község“ összetartozásának fontosságát és azt ajánlotta, hogy e község közös, a legszigorubb vallási alapon berendezkedő kolóniát alapítsanak Erecz Jiszroélben. — Nagy hatást keltett Klein Márkus, a budapesti orth. hitközség elöljárója, a főrabbi fivére, aki egyszersmind fivére az előző kismartoni rabbinak, dr. Klein Hermann jelenleg berlini rabbinak. Beszéltek még a bécsi Schiffschul nevében Lederer M., a bécsujhelyi hitközség nevében Ungár elöljáró, továbbá Schiff Ödön, a soproni orthodox hitközség elnöke, Kretsch M. dájén és még sokan, akik kifejezték ama óhajukat, hogy sikerüljön az új főrabbinak egy a régi híréhez méltó hitközséget nevelni Kis-Martonból.

D. L.

Zsidó szertartási cikkek

templomi aranyhimzések, héber, magyar és német nyelvű zsidó irodalmi könyvek nagy raktára. **Olcsó árak, előzékeny kiszolgálás!**

Neumann Benó, könyvkereskedése Budapest, VI., Király-u. 8.

A jemeni zsidók.

Az utóbbi években Palesztinába bevándorolt zsidók közül a jemeniták különös figyelmet érdemelnek. Évszázadok óta hittestvéreiktől teljesen elszakítottan, Arabia hegyei között élnek, fanatikus és fől-vad törzsek mellett és még egyáltalán nem kerültek az európai civilizációval valamelyes érintkezésbe. De sem elkülönítettségük, sem az elszenvedett bánalmak és üldözések nem ölték ki belőlük a zsidó érzést és a faji öntudatot.

A jemeniták már a nyolcvanas években küldték első uttoröiket Palesztinába, akik ott megtelepedtek, később azután, néhány évvel a világháboru kitzérése előtt, már többen vándoroltak be a Szentföldre ma pedig mind tömegesebben jönnek, — jöhetnek, nagyon fáradságos és veszélyes az út Jemenből Palesztinába. Tudniillik Jemenből Adenbe, ahol hajóra ülhetnek, tevéhaton kell olyan országgrészen keresztülmenni, a mely valósággal hemzseg a rablókól és az ezekkel való harc sok jemenitának életébe kerül.

De még Palesztinában is igen nehéz a helyzetük, mert csak bajjal szokják meg az új viszonyokat és az éghajlatot és sokan közülök, mert munkát nem kaptak kénytelenek voltak tovább vándorolni Szíriába, vagy Egyiptomba.

Am még ilyen mostoha viszonyok közt is ma már körülbelül tízezer jemenita zsidó él Palesztinában, részint városokban, részint kolóniákban, ahol termelő munkával keresik kenyerüket. Mert a jemeniták nagyon ügyes iparosok, különösen a szabó- és ezüstkovács mesterséget üzik és jeles szöferek kerülnek ki soraikból, ezenfelül, de ezt már Palesztinában sajátították el, még üzik a kőműveség és kőfaragás mesterségét és legujabban a földművelésre is vetették magukat. Az őstermelés, melyből otthon Jemenben teljesen ki voltak zárva, mert földet nem szerezhettek, itt ellenállhatatlan vonzóerővel bír előttük és aki saját földet nem szerez, szivesen elmegy mezőgazdasági munkásnak. Szántani, vetni, aratni: ez az ő legnagyobb szenvedélyük.

Ami hitközségi életüket illeti, a jemeniták kezdetben a fennálló szefard-hitközséghez csatlakoztak, de mert ezek némileg mostoha bánásmódban részesítették őket önálló hitközségekbe tömörültek. Ma már több városban és kolóniában saját templomaik vannak, mint pl. Jeruzsálemben, Tel-Avivban és Máchne Jiszroélban és vannak saját Talmud-tóráik is. A politikai életbe is hamar beletalálták magukat élénk részt vettek az Aszefász Hanivchórim (zsidó nemzetgyűlés) választásaiban és a legutóbb megválasztott második Aszefászban már 20 taggal vannak képviselve, akik még Palesztinában is szokatlanul déli élénkséggel és tüzzel szállnak síkra érdekeikért.

Valósággal szomjaznak a kulturális ha-

aldást és a civilizációt. A jemeniták, akik otthon, Arábiában, valósággal el voltak zárva a civilizációtól, Palesztinában, ahol a kulturális haladás lehetősége meg van adva, minden kínálkozó alkalmat megragadják, hogy művelődjenek és hasonló fokra emelkedjenek, mint a benszülöttek és a nyugati országokból bevándorolt hit-testvéreik.

Ott, ahol külön kolóniákat alapítottak, a jemeniták kicsi, de kényelmes köházakban laknak, melyeket többnyire ők maguk építenek. Kívül-belül a legnagyobb tisztaság jellemzi ezeket a házakat; még a házak udvarát is kikövezik és gondosan locsolják és söprik.

Nagy egyetértésben, mondhatni, mint testvérek élnek egymás mellett, még nagyobb egyetértésben, mint a szefardim és a chaszidim, a szilárd egységben látják az erőt és az utat a boldoguláshoz. Családi életük is példásan tiszta, a fiatalok már tizenöt éves korukban házasodnak össze s így lakodalmi menetekben nem ritkán látni, hogy dédnagyszülők táncolnak

a jegyespár előtt. Nem annyira fényvel, mint nagy benső örömmel tartják az esküvőket, mert hiszen csakis a házasságban látják fajuk fenmaradásának biztosítékát.

A jemenitáknak mindenki nagy jövőt jósol, szelvényben azt mondják, hogy rövid időn belül igen fontos tényezői lesznek Palesztina zsidó életének. Annál inkább sajnálatos tehát, hogy a további jemenita bevándorlás egyelőre szünetel mert a jelenlegi uralkodó, az imám, aki csak úgy engedte meg eddig a jemenita zsidók kivándorlását, ha minden vagyonuk hátrahagyásával, a szó szoros értelmében csak a rajtuk valóval hagyják el az országot, most még ezt a kivételt is visszavonta és egészen megtiltotta a kivándorlást. Jemenben még körülbelül 70 ezer zsidó lakik, akik most arra várnak, hogy a kivándorlási tilalom — esetleg diplomáciai uton való tárgyalások után — visszavonassék. Akkor azután nagy rajokban fog megindulni a jemenita zsidóknak Palesztinába való bevándorlása.

Milyen likórt ihatunk?

Nagy érdeklődést keltett a Zsidó Ujság ama megállapítása, hogy a bő termés következtében a szesznel előállott a nészech-aggály, mert borból, sőt seprőből is előállítható olcsóbban, mint az eddigi módszer szerint. Egymás után jelentkeztek a szakemberek s közölték tapasztalataikat. A szeszre nézve mindannyian megegyeztek. A szesz vételénél tehát vigyázni kell. Voltak vélemények, hogy a seprőből készült szesz nem alkalmas rum, esszencia, vagy likörgyártásra. Ezt megcáfolja kategorikusan és így a rituális aggodalmakat a leghatározottabban helytállónak mondja a következő levél:

„B. lapjuk mult heti számában megjelent „Rum és likör gyártása“ című cikkéhez legyen szabad szerény véleményemet leadni. Én 23 éve dolgozom ebben a szakmában, jelenleg a Kiskőrösi Központi Szeszfőzde egyik igazgatója vagyok, ahol borból, sőt seprőből is előállítunk teljes neutrális szeszt, melyet a budapesti és vidéki rum és likörgyárosoknak szállítunk, akik tudtommal a legfinomabb rumot és liköröket készítenek belőle, de folynak kísérletek, hogy ilyen neutrális szesz a törkölyből is előállítható legyen és szinte kétségtelen, hogy ez sikerülni is fog. Ha ehhez még hozzáteszem, hogy a כשר szeszt 56 ezer koronát kell előre fizetni, míg az általunk, vagy hasonló főzdek által előállított seprőszesz olcsóbban, vagyis 52 ezer koronáért és 3 havi váltóhittel ellenében kapható, könnyen elképzelhető, hogy milyen neutrális szeszt fognak a rumgyárosok beszerezni: a drágább és azonnal fizetendő כשר szeszt-e, vagy az olcsóbb és 3 havi hitellel kapható nem כשר-t? Meg kell jegyezni, hogy ez a lényeges árkülönbség meg van a bornál is, így volt ez tavaly is, amikor a szeszt a seprőtésztából (Pressling) állítottuk elő s ez sem alkalmatlan rum- és likörgyártási célokra. Akinek kételyei vannak, annak szívesen állok rendelkezésére, hogy állítása-imról személyesen is meggyőzhessen.

Kiskőrös. Schwarcz Vilmos.”

A levél határozott hangú és üzleti érdektől mentes megállapításai után most már igazán végleges tisztázásra kerül a dolog. Ha Amerika behozhatta a teljes alkoholtilalmat, az orthodoxia vezetőinek meg kell kísérelni a részleges, rituális alkoholtilalmat keresztülvinni t. i. a nem biztosan koser szeszből előállított pálinkára nézve. Az ügy jelenlegi stádiumára alkalmazható az ismert piutnak szava חתם פליטל יעק

„vitakozás helyett elkelve a helyes rabbinikus tanítás“, a mely a szakértők kísérletein és véleményén alapszik.

HIREK.

A Zsidó Ujság minden előfizetőjének és barátjának szívből kíván *לחם טוב* és *שמן טוב*-t a szerkesztőség és kiadóhivatal.

TAVASZNAK óh csodálatos ébredése, felragyogó napsugár, amit hozol felséges ünnepünk: Pészach!

Pészach! Egy rabszolga népek felszabadulása, a nap, amikor elpattant az évszázados vasgyűrű, csodáknak rejtetes pörölycsapásaitól; aki szabadságot hoztál, megbékülést, hitet adtál az elnyomott népek, a nyomorultnak enyhülést; felemelted a porbárba sujtottakat s letörölted a jajgató, siró arcokról a könnyet!

A könnyet, Tavasznak ünnepe, melegedő napsugár, azt töröld le rólunk, a szorító vasgyűrűt, azt pattintsad el! Ennek a csonka, megnyomortított országnak a Tavaszát hozd el végre, aki akkor is hozd egy népnek elvesztett nagyságát.

És jövel, Te új Mózes, aki l-tenek csodáit hozod, hitet, szeretetet és békességet hozol. Elhozod-e mindezt Tavasznak óh csodálatos ébredése, felragyogó napsugár: Pészach?! Gy. E.

(Az Aguda Palesztina belső békéjéért.) Lapunk mult heti számában hosszabb palesztinai levelet közöltünk és ismertettük a Agudász Jiszroel világszervezet elnökének, dr. Kohn Pinkásnak, a palesztinai orth. zsidóság törekvéseire vonatkozó kijelentéseit. Mint jeruzsálemi levelezőnk pótlólag jelenti, dr. Kohn még a következőket mondta: Palesztina belső békéjének megóvása szent dolog előttünk és erre vonatkozó indítványunk az, hogy a belső ügyek, mint iskola- és nevelésügy, kasruzs-

stbi tekintetében legyen két hitközség, vagyis biztosítottassék az orthodoxia függetlensége — és csak a külső kérdések elintézése dolgában alakuljon a két hitközségből egy közös politikai bizottság. De soha, semmi körülmények közt — jelentette ki dr. Kohn — nem fogunk az „Aszefász Hanivchörim“-ban (zsidó nemzetgyűlés) részt venni, szintugy a „Vaád Leumi“-ban (zsidó nemzeti tanács) nem, mert ennek a két testületnek választásaiban a nőknek is van szavazati joguk, ami orth. felfogás szerint a vallás szempontjából meg nem engedett dolog. Ami a Symes ezredessel, a palesztinai kormány főtítkárával való beszélgetést illeti, felemlítette dr. Kohn, hogy Symes kijelentése szerint a kormány a zsidó hitközségek alapszabálytervezetét nemcsak a Vaád Leumi, hanem az Aguda elé is fogja terjeszteni és könnyen lehetséges, hogy az utolsó órában közeledés történik és megegyezés létesül a két fél között. Az Aguda a békét akarja, se politikai, se gazdasági ambíciói nincsenek, csak a vallási ügyekben és a nevelésügy terén akar teljes autonómiát az orthodoxia részére. Ha ez meglesz, akkor a többi kérdésben, mint a bevándorlás, a földvásárlás, a Jewish Agencyben való

képviselőt kérdéseiben már könnyű lesz a megegyezés és az egységes eljárás.

(Zsidó leányok vallásos nevelése Amerikában.) New-Yorkból jelentik, hogy ottani anyák által tömegesen látogatott értekezlet elhatározta, hogy megalakítja az Egyesült Államok zsidó asszonyainak szervezetét, melynek célja lesz, hogy a zsidó leányok zsidó vallásos szeltemben neveltessenek. Az értekezleten kiadták a jelszót: „A mai zsidó anyák a holnapi zsidó anyákért!“ — Mikor fogják már a magyar zsidó anyák az amerikai példát követni?! Nálunk is nagyon elkelve valamelyes szervezkedése az anyáknak, hogy felderülő leányaikat zsidó szellemben és hithűségben neveljék!

(Keresztény-zsidó békelakoma.) New-Yorkból írják, hogy ott körülbelül 500, részint keresztény, részint pedig zsidó politikus tanácskozássra jött össze, melynek célja az volt, hogy az Egyesült Államokban jobb viszonyt teremtsenek keresztények és zsidók között. Az értekezleten Houghes volt államtitkár elnököl. Tanácskozás után bankett volt, tisztán rituális módon készült étellekkel, úgy hogy még az értekezleten részt vett rabbik is nyugodtan ehettek,

Értesítjük tisztelt vevőinket, hogy kizárólag **SKREK-féle füstölthus-gyártmányok**

a főváros következő helyein kaphatók:



Mandl Eliás
VII., Garay-ucca 48

Klein Vilmosné
VII., Teleky-tér 1

Büchler és Szántó
VI., Klauzál-u. 32

Grosz Béla
VIII., Teleky-tér 8

Fränkel Ignác
VII., Rombach-u. 12

Muncsik Izidor
VI., Vörösmarty-u. 25a

Eisenberg N.
Ujpest, István-ut 27

Klein Abrahám
VII., Péterffy-Sándor-u. 37

Ehrenfreund Eliás
VII., Wesselényi-u. 13

Weisz Dezső
VII., O-ucca 1

Schwarcz Gábor
VIII. József ucca 81.
(Mátyás tér sarok.)

Gyár és főüzlet

VII., Dob-ucca 27. sz. Telefon: József 124-17.

ORTH. כשר של פסח fűszerárak és baromfi orth. hitközségi felügyelet alatt, valamint orth. hitközségünk macosz elárúsító helye. Legolcsóbb árak! Megrendeléseket házhoz szállítok. **Ehrenfreund Eliás** Wesselényi-ut 13. Telefonhívó J. 74-83.

Husvételi áru

ismét készít ez évben az ismert kitűnő minőségben, szigorúan rituális előírás szerint

Schreiber Simon

az egri főtisztelendő főrabbi ur felügyelete alatt

FRANCK HENRIK FIA R.-T.

LEVELEZÉSI CIM:

BUDAPEST VI., NAGY JÁNOS-U. 1.

TELEFON: 129-19.

FŐPOSTAFIÓK: 216

amit különben fedett fővel tettek. Hougles államtitkár kérelmére a „Bené Jesurun“ zsinagóga rabbija Goldstein Izrael mondott benedikciót, mire Hougles hosszabb beszédben kifejtette, hogy nekik az a céljuk, hogy a vallászabadságról és az emberi szabadságról alkotott ideálokat megvalósítsák és minden felekezeti és társadalmi türelmetlenség ellen küzdenek.

Kultuszminisztérium és orth. központi irodái alelnök. Hartstein Lajosnak, az orth. központi irodái alelnök leányának (lapunkban is közölt) férjhezmenetele alkalmából Hartstein Lajos a kultuszminisztériumból a következő üdvözlő sürgönyt kapta:

„Nagyságos Hartstein Lajos urnak, orth. izr. Központi Iroda elnöke, Budapest, VII, Alsóerdősor 1.

Családi ünnepélye alkalmából őszinté szívvel gratuláljuk.

Dr. Tóth István, dr. Gerlóczy Károly, dr. Jalsoviczky Károly, dr. Sárkány Alfréd, Prodán János.

Vallás- és közoktatásügyi minisztérium II. ügyosztálya V. Hold-uca 16.

(Gemore-vizsga.) A budapesti orth. hitközség „Torasz Emesz“-iskolája, melyet 10-13 éves fiúk látogatnak, 1. hó 25-én tartotta a szokásos félévi kihallgatásokat. A növendékek négy csoportban tanultak és talmudi pensumukat בבב משינה (מלקה, ביצה) fokozatosan Rasival To-szefesszel és egyéb meforsim-mel végezték; a negyedik csoport egész jesivaszerűen שער עין שער (שער עין שער) tanult. A vizsgán megjelentek: Sussmann és Steif rabbik, Óbudai Freudiger Ábrahám elnök, dr. Deutsch igazgató, Klein Márkus és Stern Sámuel előljárók, akik elismerésüket fejezték ki Seelinger, Oppmann, Drach és Friedmann hitoktatók szorgalmas és eredményes munkájának.

(A bécsi Rothschild-ház hitközségi adója.) A bécsi hitközség legutóbbi képviselőtestületi gyűlésén Breiner városi tanácsos, az adóügyek előadója, közölte, hogy a 8 tagból álló bécsi Rothschild-ház százezer dollár, vagyis kereken 7 milliárd hitközségi adót fizet. Annnyit, mint 6200 más bécsi család együttvéve.

(Sirköavatás Miskolcon.) Mult csütörtökön nagy részvét mellett állították maczévot a אברהם בן יצחק מילכה מילכה מילכה miskolci szefard rabbinak. Az első szónok a veje, Gottlieb Sá-

muel tolcsvai főrabbi volt, akit utódjául szemeltek ki, meg is választották, csak hogy a tolcsvaiak nagy kéréseire nem tudott megválni hitközségétől. Szívrható beszédben szemléltette apósának 40 évi munkájának gyümölcsét, a szefardok virágzó intézményeiben, — mondván וכל דעה היא את הדין, hogy gyönyörű drosainak hangjait nemcsak hallani, de látni lehet. Azután ifjabbik veje Ehrenfeld rabbi és Pollák szerencsi főrabbi mondtak szívetrázó beszédet. — **Móstin.**

(Megrendítő eset.) Bécsből írják nekünk tegnapi keletteli a következő megrendítő eseményt: Porgesz Mór 42 éves zsidó hírlapíró, a Neue Freie Presse munkatársa, azelett nagyon vallásos életet élt. Most két éve megfogadta, hogy visszatér a hitűség útjára és tényleg a legszigorubb vallásosság alapjára helyezte életét. Minden parancsot teljesített, minden tilalom megszegésétől gondosan tartózkodott és különösen akörül buzgólkodott, hogy felkutatja a különböző lelenc- és árvaházakban elhelyezett azon zsidó fiukat, akik még nem lettek circumcisiálva és kieszközölte azoknak Ábrahám szövetségébe való felvételét. Most hétfőn háromnap bójót fogadott és meg is tartotta. Szerdán, március 24-én elment a rituális fürdőbe, ahol fürdés közben elgyengült állapotba következtében összeesett és meg is halt.

(A lengyel vérvád-gyárból.) Lengyelországban tenyésztett és pár napi élet után gyászosan összeomlott két vérvádról már közöltünk hírt a Zsidó Ujságban. Most a harmadikról adhatunk számot és mint az másként el sem képzelhető, ez is részint gonoszlelkű, részint agyálgyult emberek koholmányának bizonyult. Vízniczben, Keletgaliciában történt, egy Juszcziq Mária nevű 17 éves leány jelentést tett a rendőrségnek, hogy őt valamely zsidó templomba hurcolták, ahol 40 zsidó várt rá és ahol véret akarták venni, de szerencséjére bejött két lengyel asszony és ezek kimentették a zsidók kezéből. Persze óriási izgalom kerekedett a városkában, a rendőrség komolyan vette a leány bementését és házkutatást rendezett a megjelölt templomban és számos előkelő zsidó polgárnál egyaránt. De már a leány második kihallgatása folyamán ez olyan ellenmondásokba keveredett és a két asszony is, aki állítólag kiszabadította őt a zsidók kezéből, olyan zagyva válaszokat adott, majd azután vissza is vonta addig tett vallomását, hogy az egész vérvád ostoba mesének bi-

zonyult. Általános a benyomás, hogy itt antiszemiták tervszerűen rendezett mesterkedéséről van szó. A vízniczti rabbi és több zsidó polgár fenyegető leveleket kapott és hogy Vízniczben nem sikerült a galád merénylet, most faluhelyre viszik a mélyt és ott izgatnak a zsidók ellen.

(Talmud-tóra vizsgál Székesfehérvárott.) A székesfehérvári orth. hitközség által fenntartott Talmud-tóra משינה ויקרא szombatjának délutánján tartotta meg fél-éves z'róvizsgáját. Megjelentek: Heinrich Ármin főrabbi, mint a Talmud-tóra bizottság elnöke, Strausz Miksa alelnök, Benedikt Jenő gábe, Roth Jakab gondnok, Engel Gerson ellenőr, Gerófi N. pénztáros, Heinrich Rudolf titkár és sok hitközségi tag, akik örömmel állapították meg a tanulók előrehaladottságát. Fuchs Mór tanító igen derék munkát végzett, amiért a megjelentek a legnagyobb elismerésüket fejezték ki.

(Uj tervek hitű zsidóknak Palesztinában leendő megtelepítésére.) A „Kolel Somre Hachomos“-nál, az amerikai magyar Kolelnál két tervet nyújtottak be hitű zsidóknak Pal sztinában leendő megtelepítése céljából, de mindkét terv tetemes pénzüsszégnek megszerzésével és beruházásával jár, hogy végre szakítani lehessen a jelenlegi rendszerrel, mely a telepéseket függővé teszi az Amerikából és Európából érkező Chalukától. Bebizonyítást nyert, hogy a hitű telepes a közvélemény ellenére is elég fizikai erővel rendelkezik, hogy Palesztina sovány földjét megművelje és így saját munkája révén függetlené váljon. Az első terv, melynek Gottesmann Mendel a szerzője, egy palesztinai ipartársulat alapítása mellett van, mely hivatva lenne a bel- és a külföldi ipart fejleszteni. A társaság szövetkezeti alapon létesülne, 60 ezer részjeggyel és összesen 3 millió dollár tőkével. A második terv Horovics L.—től ered és a Kolel Somre Hachomosz jeruzsálemi magyar tagjainak mezőgazdasági megtelepítését célozza. 650.000 dollárt kér a Kolel amerikai tagjaitól, hogy ebből öt-öt évi turnusokban összesen 100 családot lehessen egyenkint 50 dunam földhöz juttatni és mindennel ellátni, ami a legközelebbi termésig szükséges.

(Kaufmann tanár kéziratgyűjteménye az Akadémiában.) Dr. Kaufmann Dávid, volt budapesti tanár, az ő felbecsülhetetlen értékű héber kézirat- és miniatűr-gyűjteményét annakidején, 25 évvel ezelőtt a Magyar Tudományos Akadémiára hagyta. Az Akadémia ezt a gyűjteményt legközelebb nyilvánosan ki fogja állítani és láthatók lesznek annak pénzértékben ki sem fejezhető kincsei: gyönyörűen illusztrált ósrégi hagadák, csodaszép tóra-

és megilla-tekercek és főleg forrásmunkák a középkori, és részben a magyar zsidóság történetéhez. Az összegyűjtött kincsekről dr. Kaufmann egy tanítványa katalogust szerkesztett és ennek alapján történt a kiállítási anyag szakszerű rendezése.

(Amerikai munkások önmegadózása.) A „People's Relief Committee“, vagyis az amerikai zsidó munkásszervezetek segélyakciója elhatározta, hogy három évi időtartamra évi egy-egy dollárt vet ki minden zsidó munkásra és az így begyűlt összeget a Joint Distribution Committee 20 millió dollár-alapjának juttatja. A konferencián, amelyen ezt elhatározták, körülbelül 300 munkás- és szakszervezet képviselői vettek részt.

(Megoldandó kérdések Palesztinában.) Dr. Oppenheimer Ferenc tanár, aki híres közgazdász, e napokban Palesztinába érkezett, úgy nyilatkozott egy újságról előtt, hogy őt leginkább három kérdést kell megoldani. Az egyik a mezőgazdaságnak rentabilitás tétele, a másik a munkáskérdés, a harmadik végül az arabs kérdés megoldására.

(Litvánian már nincsenek zsidó hitközségek.) A litván kormány tudvalevőleg törvényt fogadtatott el a sejjmel, mely az ország területén működő valamennyi hitközségnek s így a zsidó hitközségek felosztását is elrendelte. Minden hitközségnek záros határidő alatt liquidálnia kellett és így Kovnóban is, a litván fővárosban, liquidált a zsidó hitközség, mely a napokban tartotta utolsó ülését. A hitközségek helyébe, a vallási élet fenntartása céljából, egyletekbe való tömörülés meg van engedve; ilyen egylet alakult „Ezra“ néven Kovnóban is.

(Mezőgazdasági iskola megnyitása.) Nahalalban, Palesztinában, leányok számára mezőgazdasági iskolát alapítottak 7000 font, körülbelül két és fél milliárd magyar korona költséggel. Az iskola ünnepélyes megnyitása április 8-án lesz, még pedig Palesztina első főkörmányzójának, sir Herbert Sámuel feleségének közreműködésével, aki a megnyitó beszédet fogja mondani. Az iskola internátussal bír, a melyben az oktató személyzetet kivül 40 leány nyert elhelyezést, de legközelebb 70-re emelik fel a benlakó növendékek számát.

(Bort iszik és — gyűlöletet prédikál.) A közismert nemzetköz közmondást, hogy bort iszik és vizet prédikál, kénytelenek vagyunk úgy variálni, hogy az a jeles főpap, a kiről az alábbiakban szó lesz, nem vizet iszik, hanem bort, nemesfajta, vértpezsditő sok jó bort és ennek hatása alatt, de különben józan állapotban is, csak gyűlöletet prédikál. Christea Mironról, Románia

görögkeleti patriarkájáról van szó, vagyis Románia görögkeleti primásáról; olyan urról, akit a magas állás, a melyet betölt, mindenesetre bizonyos noblessere kötelezne. — Christea Mironra még nagyon jól emlékezünk; nyolc évvel ezelőtt még karánsebesi görög-keleti püspök és mint ilyen, a magyar országgyűlés főrendiházának tagja a magyar alkotmányra szent esküt tett, valóságos belső titkos tanácsos volt. Nos, Christea Miron gyalázatos hazaárulással megszegte ezt az esküjét, mert 1918 december másodikán, a hirhedt gyulafehérvári román gyűlésen ő volt az első, aki kimondta az ezeréves magyar hazától való elszakadást és a Romániához való csatlakozást. Bukarestben azután szépen learatta ocsmány hazaárulása termését és patriárka, valamint a szenátus tagja lett. Mindenesetre ugyan különb dolog magyarországi püspöknek és a magyar főrendiház tagjának, mint oláh patriarkának és oláh szenátornak lenni, de nem erről van szó, hanem arról, hogy ez a jeles Christea Miron ur, akit ugyis mint papot, ugyis mint patriarkát a Biblia és Evangélium a feleberáti szeretét hirdetésére kötelez, most folyton a gyűlöletet prédikálja. Suba alatt a gyűlöletet a mi elnyomott, szerencsétlen erdélyi testvéreink, nyilvánosan és minden géne nélkül pedig a gyűlöletet a zsidók ellen.

Az erdélyi és a romániai zsidók neki csak „idegenek“ és egyik legutóbbi szenátusi beszédben követelte a zsidókkal kötött valamennyi állami szerződésnek, különösen az erdő-kitermelésre vonatkozó szerződésnek szigorú revízióját. Mert ő, mint tíz millió román lelki atyja, nem nézheti el, mint pusztítják a zsidók a román erdőket. — No de megkapta a patriárka ur a maga választát. Egy ugyancsak óhítú szenátor alaposan rácafolta a főpapra, bebizonyítván, hogy az egész részvénytársaságban, mely az állami erdőket kitermeli, egyetlenegy zsidó sincs. Sic!

(A lengyel szenátus módosította az „idegen-törvényt“. Ismételt hírt adunk a lengyel idegen-törvényről, mely különösen a zsidók ellen irányul, amennyiben módot ad akár harminc év óta lengyel területen lakó emberek állampolgársági

hovatartozóságának fessegetésére és az illetőknek esetleges kiutasítására is. Mint most örömmel értesülünk, a lengyel szenátus a zsidó szenátorok indítványára enyhítő módosításokat tett a törvényen és így mégis biztonságosabb a lengyel zsidók sok ezrének állampolgári helyzete. Érdekes, hogy nem-zsidó szónokok is támogatták a zsidó szenátorok módosító indítványát, különösen a parasztpárthoz tartozók.

(A bécs-belvárosi templom százéves fennállásának jubileuma.) A bécsi zsidó hitközség a mult héten ülte meg a belvárosi (Seitenstettengasse) templom fennállásának százéves jubileumát. Ezt a templomot száz évvel ezelőtt az a körülbelül ötszáz főnyi, ugynevezett tolerált zsidó család építtette, t. i. azok a zsidók, akik Bécsben való állandó lakásra jogot kaptak. A többi, nem tolerált zsidónak bizonyos időközökben újra meg újra folyamodni kellett, hogy Bécsben maradhasson, különben kiutasították őket. — Az a néhány száz tolerált zsidóság idővel számban megerősödött és ma körülbelül kétszáz ezer lelket számlál a bécsi hitközség.

(Báró Hirsch Móric végrendelete.) Az amerikai zsidó sajtó most élénken foglalkozik a Jewish Colonisation Association (Ica) működésével és kérdezi, vajjon ennek munkája arányban van-e a zsidó lakosság mostani szűkölködésével. — Kérdezi továbbá a sajtó, miért nem hozza nyilvánosságra az Ica a báró Hirsch Móric hagyatékára vonatkozó valamennyi okiratot, sőt a Jewish Morning Journal azt kérdezi, miért nem tette közzé a Ica a mai napig sem báró Hirsch Móric végrendeletének szövegét s hogy miért nem adott ki nyilvános pénzügyi beszámolót? Ezzel szemben meg kell jegyeznünk, hogy a Hirsch-féle végrendeletnek hitelesített másolata Somerseet-Houseban, Skóciában van letéve s hogy tartalma nem ismeretlen. Báró Hirsch 2 millió angol fontot hagyott az Icanak azzal, hogy az Ica mozdítsa elő az Európából és Ázsiából jogfosztás folytán kivándorlásra kényszerült zsidóknak támogatását, alapítson zsidó telepeket Észak- és Délamerikában, továbbá iskolákat, mintafarmokat, kölcsön-pénztárakat és iparvállalatokat, végül — Európát kivéve — segítse elő zsidóknak a világ különböző részeiben való megtelepítését.

(Zsidók a palesztinai csendőrségben.) Nagy izgalmat kellett an-

nakidején palesztinai zsidó körökben a hír, hogy az újonnan megszervezendő csendőrségbe, zsidók kizárásával, csak arabokat és cserkesszeket vesznek fel. A Vaad Leumi a legélesebben tiltakozott e terv ellen, az angol alsóházban pedig a munkáspárt több tagja figyelmeztette Amery gyarmatügyi minisztert, hogy a zsidómentes csendőrség tervének megvalósítása épenséggel nem alkalmas arra, hogy az ország belső békéjét biztosítsa. Amery már akkor kijelentette, hogy a terv még nem végleges és mint most Jeruzsálemből jelentik, a gyarmatügyi minisztérium ebben a kérdésben interveniált a palesztinai kormánytól és ennek a közbenjárásnak tulajdonítandó, hogy a Palesztina-kormány megváltoztatta álláspontját és zsidókat is vesz fel a felállítandó csendőrségbe.

Azon tisztelt előfizetőink, akiknek előfizetők április 1-én lejár, valamint azok is, akik az előfizetési összeggel hátralékban vannak, felkérjük az előfizetés késedelem nélkül való megújítására, hogy a lap szétküldése fennakadást ne szenvedjen.

(A pápai rabbiaválasztás) ügyében a minisztérium a napokban dönt. Kiszivárgott hírek szerint a döntés az orth. közp. iroda álláspontját juttatja érvényre.

(A bennszültött berlini zsidók számának katasztrofális csökkenése.) Dr. Theilhaber Félix berlini orvos, író és statisztikus, aki sok port felvert könyvet írt volt „Der Untergang der deutschen Juden“ (A német zsidóság pusztulása) cím alatt, most újabb statisztikai adatokkal kimutatta, hogy a berlini zsidó családokban a gyermekszaporodás ijesztően csökkent, a mi a berlini zsidók lélekszámának csökkenésére is katasztrofális következményekkel jár. — Még 1910-ben is ugy volt, — mint a statisztikus orvos kimutatja, — hogy a berlini zsidóknál 100 elsőszülöttre 10 hetedszülés esett, amit úgy kell érteni, hogy minden száz családban volt legalább tíz olyan család, amelyben a gyermekek száma hét és még ennél is több volt, ennek ellenében ma minden száz családra csak egy

olyan család esik, melyben hét, vagy több mint hét gyermek található. 1910-ben száz család közül 90 volt kétgyermekes, ma csak 45 a kétgyermekes, ami annyit jelent, hogy minden száz család közt 55 olyan van, a melyben az egyke rendszer hívei a szülők. Épen ilyen sajnálatos mértékben szaporodik a teljesen gyermektelen berlini zsidó családok száma; tízenöt—husz évvel ezelőtt alig 12 százalékka a családoknak volt gyermektelen, ma már 25 százalékra szökkent fel ezeknek is a száma. A keleti zsidók bevándorlása nélkül még sokkal szembeszökőbb volna a bennszültött berlini zsidók lélekszámának megdöbbentő csökkenése, mert a Berlinben ma él 225 ezer zsidó közül alig százezer a bennszültött.

Rejtvény.

Mult számunkban közzölt rejtvény megfejtése.
קעה יורה היכל הרה שום אורה בקע
יורה זה הרה ננה ים.

Helyesen megfejtették:

Fried Jenő és Áron Balmazújváros. Hasi Snürmacher Budapest, Jungreis Amram Gyöngyös, Jungreis Sámuel Tiszafüred, Rosenberg Emanuel Debrecen, Schey Lipót Edelény, Edith Groszmann Hamburg, Weisz József Onga, Mandel Fülöp Gyöngyös, Gleichmann Emil Püspökladány, Löwinger Lipót Kaba, Schwarcz mil Püspökladány, Strasser Salamon Hajdudorog, Schwarcz Miklós Püspökladány, Strausz Mózes Makó, Grün Ede, Berlin, Windt Miklós Buj, Lichtenstein Hugó Balkány, Ernst Wolf Leipzig.

Értesitem a n. é. fűrdőközönséget, hogy **STERN ADOLF vendéglőmei Hévízfürdőn** Keszthely mellett, 1926. évi május elején megnyitom.

A sárvári három osztályu elsőrangn tanerőkkel rendelkező „Talmud Thora Iskolában“—ban a nyári szemeszter ijar hó 1-én veszi kezdetét. Az iskola tanulói a legalaposabb oktatásban, szigoruan vallásos és erkölcsös nevelésben részesülnek. A beiratkozó tanulóknak mód van nyujtva arra, hogy a „Talmud Thora Iskola“ mellett polgáriiskola tanulmányokat is folytathatnak miniszterileg engedélyezett tanfolyamon. Jelentkezhetnek ogy szülők gyermekei, akik gyermekük ellátási költségeit fedezni képesek. Lakást és kosztot jutányos árban kaphatnak a tanulók. Előjegyzéseket elfogad és bővebb felvilágosítást nyujt: Richter Jakab a „Talmud-Thóra Egyesület“ titkára.

ארתה. כשר ארתה. כשר
Orth. כשר
של פסח עם
Rádió pótkávé
már elismert a legjobb minőségben, míg rituális szempontból a legmegbízhatóbb.
Ajánlva bel és külföldi rabbi kapacitások mint a váci, csornai mádi, büdzentmihályi debreceni szatmári stb. orth. főrabbi által

Rendeléseket felvesz:
Paskusz Károly, Csorna és az Orient Pótkávégyár R.-T. „RADIO“ pótkávéosztálya, Budapest, VII., Rákóczi-ut 76.

Vallásos intelligens bocherek a Peszach utáni Z'mán-ra jelentkezzenek levélelleg alulírottánál. Jo ellátás mérsékelt áron eseeleg ingyen (nem vándorkoszt.) Helyiségünk Budapest közvetlen közelében. Fischer Jakob rabbi Kunszentmiklós.

מול טוב! מול טוב!
Nagyszerencse
éremhet Önt közvetlen az ünnep után és **5 millió koronát** nyerhet, ha nálam vesz részt a magyar királyi osztálysorsjátékon.
Tehát vegyen vagy rendeljen azonnal
WEISZ BÉLA
bankháznál
Budapest, VII. ker., Dob-ucca 9. sz.
Szombaton zárva,
A sorsjegyek hivatalos áral:
Egész 200.000 Fél 100.000 Negyed 50.000

כחורים
Kik a helybeli Jesivamenzán kívül étkezni akarnak, úgyszintén talmudtórában tanulók, nálam izletes, kitünökosztot, esetleg teljes ellátást jutányos árban kaphatnak Groszmann Lipót Nógrádberczel.

Szerkesztői üzenetek.

S. J. Nyirábrány. Az idei peszach a legkorábban eső peszach ünnepek egyike, mivel ezen ünnep kezdete március 26 és április 25 közötti keretben váltakozik. — F. M. Abaujszántó. Sziveskedjék válaszbélyeggel valamelyik fővárosi bankhoz fordulni. — Föt. főrabbi Gyöngyös. Teljesen osztozunk aggályában a különböző Chómecc eladási szerződési szövegek tekintetében. Rá kell mutatnunk azonban, hogy a „Machziké Hádász“, főtiszt. Sussmann pesli rabbiaval az élen, évekkal ezelőtt kiadott egy teljesen megfelelő szöveget. Akinek ilyen nincs birtokában, az mutassa be Chomec eladási szerződését illetékes rabbinátusának. — Föt. főrabbi Szikszó. „Barmicvo“ fiának fényesen sikerült „Halacha“ és „Agada“ előadásához őszintén gratulálunk. E helyen feljegyezzük, hogy ezen ünnepélyt Schüick Mór, Briszk Ferenc és Schüick Antal (Félegyháza) urak tartalmas dívré-tórá-val fűszerezték. — Kételkedő. Edelény. ad 1. A kérdezett תורה תורה teljesen figyelmen kívül hagyhatja; ad 2. Nincs tudomásunk semmiféle Miskolczra kiadott ismurtól; ad 3. Nem létezik orth. hitközség, amelynek főrabbija ne birjon תורה תורה-vel. Sőt a pozsonyi nyilvános rabbiiskola oklevelein is világosan fel van tüntetve, hogy az iskola rabbi-oklevele csakis három rabbitól nyert תורה תורה-vel képesít rabbiszék betöltésére; ad 4. Nem igaz! Az egész nem egyéb rosszhiszemű pietykánál. — F. S. Abaujszántó, M. D. W. Makó, Lessinger, Rum. Aktuális tudósításait ill. cikkeiket kérjük ezentul hamarabb beküldeni. Ezuttal kérjük szives elnézésüket. — R. S. Török-szentmiklós. B. kívánságára közöljük, hogy a 11. számunkban megemlített török-szentmiklói Tomche-Jesivosz-akción Purimkor a következők vettek részt: Rubinstein György és Imre, Berger Gábor, Brill László és Goldmann Miklós. Példájuk követésre méltó. — Tiferesz Bachurim Mezőcsát. Megkeresésével sziveskedjék a posti T. B.-hoz (VII, Kazinczy-ucca 52) fordulni. — R. S. Szombathely. Jobbat kérünk. — S. L. Nyiregyháza. Köszönjük értesítést, de amint látni méltóztatott, már közöltünk ez ügyben tudósítást. — T. I. Cim elegendő; házszámát nem ismerjük. — Többeknek. A rengeteg sok rejtvény közül mindig csak egyet közölhetünk. — Főrabbi B. K. מול טוב!

Naptár.
אב של סכה: kedd, szerda.
שבט יום kezdete (Bpest) 6 óra — perc.
שבט יום kimenetele „ 6 „ 45 „
שבת חוג המועד.
שבת kezdete (Bpest): 6 óra 5 p.
שבת kimenetele „ 6 „ 50 p.
יום של פסח.
יום של פסח kezdete (Bpest) 6 óra 10 p.
יום של פסח kimenetele „ 6 „ 55 p.

Neumoderne
Zwirn-Atlasz, Kameelhaar, Zsione, Seidenschheitel zum kämmen, Pell und Haarperücken, wie auch Reparaturen zu billigsten Preisen bei Roza Löwinger, Budapest, VII. Dob-u. 24 I. 24.

JESIVÁKAT TÁMOGATÓ EGYESÜLET

TOMCHE JESIVOSZ, GYŐR.
Postacsekk-számla száma 40.530.

Purimi gyűjtés:
Neustadt Zsigmond a Tomche Jesivosz szombathelyi elnöke által 2,500,000 K. Rechnitzer Lipót Szeptek által (hozzájárultak: Rechnitzer Szeptek, Stern, Kell, Zalastivánd, Spiegel, Breuer, Pókafa; Schwarcz, Kluger, Weisz, Zalaszentiván, Goldstein, Nemesapáti) 334.000 K. Alt Adolf Ujpest által 180.00 K.

Templomi adományok.
Izr. hitk. Balatonszemes (Sauber Ármán által) 274.000 K. Izr. hitközség Hőgyész (Goitein főrabbi által) 300.000 K.

Egyéb adományok:
Pollák József Sajtoskál 50.000 K. Orth. Izr. hitk. Miskolc 500.000 K. Koch és Rips Bácsalmás 50.000 K.

Gesucht von der Weltfirma Alphonse Schick, Colmar Ht. Rhin (Frankreich) ein junger streng orthodoxer Kellermeister mit zwei jungen streng orthodoxen Gehilfen. Gutes Gehalt mit Lebensstellung zuge sichert Eintritt möglichst sofort. Bewerbungen sind zu richten an **Ober-rabbiner Dr. E. Weil Colmar, Ht. Rhin, Frankreich.**

A budapesti autonom orthodox izraelita hitközség közleményei.

Hitközség irodahelyisége: VII., Dob-u. 35. (Közsegháza).

Hitközségünk rabbiságának felügyelete alatt állanak:

- Hitközségi mérsárszékek.**
- | | |
|------------------------------|----------------------------|
| 1. II., Margit-körut 7. | 2. V., Súlyom-utca 24. |
| 2. V., Súlyom-utca 24. | 3. VII., Dob-utca 35. |
| 3. VI., Szeremsen-utca 13. | 4. VII., Mezőud-utca 16. |
| 4. VII., Wesselényi-utca 15. | 5. VIII., Magdolna-utca 29 |
| 5. VII., Kertész-utca 35. | 6. IX., Tompa-utca 17/a. |
| 6. VII., Hernád-utca 16. | |
| 7. VIII., Magdolna-utca 29. | |
| 8. IX., Tompa-utca 17/a. | |
- Hitközségi tejelárusítás.**
- | |
|------------------------------|
| 1. V., Súlyom-utca 24. |
| 2. VII., Dob-utca 35. |
| 3. VII., Wesselényi-utca 18. |
| 4. VIII., Magdolna-utca 29 |
- Hitközségi baromfivágohelyek,**
- | |
|-------------------------|
| 1. II., Margit-körut 7. |
|-------------------------|

Hitközségi intézmények.

- Rituális fürdők. (Mikwa)**
- | | |
|---|-------------------------------|
| 1. Ráczfürdő: I., Hadnagy-utca 8-10 | 1., III, Zsigmond-utca 74. |
| 2. Köruti fürdő: VII., Erzsébet-körut 49. | 2. VII., Kazinczy-utca 29-31. |
| 3. VIII., Magdolna-utca 29. | 3. VII., Király-utca 1. |
| | 4. IX., Tompa-utca 17/a. |
- Templomok.**
- | |
|-------------------------------|
| 1., III, Zsigmond-utca 74. |
| 2. VII., Kazinczy-utca 29-31. |
| 3. VII., Király-utca 1. |
| 4. IX., Tompa-utca 17/a. |

Hajszálakat hölgyek arcáról, karjáról végleg kiirtja felelősséggel

Pollák Sarolta

Andrássy-ut 38. II. e. „MIRACCS“ hajléktalmentesítő egyesület
Szépségápolás. Szemölcsirtás.

Bosztanai.

Történelmi regény. Irta: Dr. Lehmann M. — Fordította: Eckstein Jenő.

(23. folytatás.)

A parancs Sarbar kezeibe került. Ez ügyesen a sereg 400 tisztjének nevét csatolta hozzá, mintha a király azok kivégzését is kívánná. Azután összehívatta a haditanácsot, átadta Cadrigannak a király parancsát és annak végrehajtására hívta őt fel. „A király azt parancsolja neked, hogy az én fejemet és a jegyzéken levő 400 tiszt fejét Destagerdbe küldd.” Cadrigan e feltevést felháborodással utasította vissza, mire a perzsa hadsereg vezetői Kosroest egyhangulag a koronára méltatlannak nyilvánították. Békét kötöttek Konstantinápoly hatóságai és visszatértek Perzsiába.

Heraclius közben Perzsiában nagyon előrehaladt. Szövetséget kötött a törökkel és a török királynak ígerte leánya, Eudoxia kezét. De Kosroes sem volt tétlen, legnagyobb erőfeszítéssel egy 500.000 emberből álló hadsereget gyűjtött egybe. Csak 6 maga nem merésztelt harcba szállni. A Tigris partján, ahol egykor Ninive városa állt, került sor a rettenetes ütközetre. A perzsákat megverték és szétszórták. Semmi sem volt képes feltartani a császár győzelmi menetét. Heraclius Destagerd ellen vonult, azt elfoglalta, miközben Kosroes feleségével és gyermekeivel Ktesifonba menekült. Heraclius szétrombolta a csodálatos fővárost, melyet Kosroes a nemzetek zsákmányából építtetett. Ferhad csodaművei elpusztultak és a rómaiak mérhetetlen zsákmányt ejtettek. Heraclius innen Ktesifon ellen vonult és néhány mértföldnyire megközelítette azt. De a megáradt Arba folyó útját állta. A hideg időszak visszavonulásra kényszerítette a császárt és Tauris tájának városai kénytelenek voltak hadseregének téli szállást nyújtani.

Midőn Kosroesnek Ktesifonba kellett menekülni, tetőpontját érte buskomorsága, gyanuja és kegyetlensége. Annyira jutott a dolog, hogy a birodalom nagyjai jobban féltek a királytól, mint az ellenségtől. A 22

Satrapa megegyezett és közösen Siruehhez mentek.

„Atyád kegyetlenebbül tombol köztünk, mint az ellenség. Megfosztjuk őt a trónjától és téged fogunk királlyá kiáltani.”

Ez volt az a pillanat, melyre oly soká várt Sirueh. Örömmel beleegyezett a tervbe. A satrapák borbába öltöztették és a népnek királyukként mutatták be. Sirueh megígérte katonáinak a zsold felemelését, összes alattvalóinak vállásuk szabad gyakorlását, továbbá az azonnali békekötést és az adók leszállítását. A nép általános örömujjongása köszöntötte az új uralkodót. Azután az összeesküvők a palotába rontottak, megrohanták Kosroest, bilincsekbe verték és sötét börtönbe vetették. Sirueh pedig királlyá kiáltották ki.

Sötét, nedves tömlőcében ült az egykor oly hatalmas király! Milliók reszkettek előtte, milliók hizelegtek neki, milliók álltak rendelkezésére egyetlen intésére — és most nehéz bilincsekkel megláncolva fekszik a nyomorult szalmafekhelyen Kosroes, ki a királyok királyának nevezette magát, nyomorultabb volt legszegényebb alattvalójánál is. Kosroes, kinek királyi asztalára a világ legdrágább eledelét kellett felhozni, most penészes kenyeret kell ennie. Kosroes, kinek lakása feldiszipálására a világ összes kincseit kellett felhajtani, dohos, földalatti lyukban kénytelen volt tartózkodni, hol varangyok és férgek nyüzsögtek, hol a foglyok saját szemete tette döglétevé a levegőt. És mindezt saját fia tette. De a férgeknél, a büznél és nélkülözéseknél jobban kinozták a szerencsétlent, saját lelkiismeretfurdalásai. Sötét cellájában a meggyilkoltak hosszú sora vonult el előtte. Dávid unokáinak száza, ezrei azoknak, kiket gyanuja, önkénye, haragja és kegyetlensége megölt. Rettenetes kínok gyötörték a szerencsétlen aggastyánt, ki előtt egykor az egész világ reszkett.

Midőn a trónváltás fölötti első örömök elmúltak, a trónjától megfosztott uralkodó borzasztó sorsa részvétet keltett Ktesifon lakosságában. Siruehnek tudomására jutott ez és azért elhatározta, hogy atyját elteszi láb alól. De senki sem vállalkozott, hogy kezét emeljen az egykori királyra. Mi történne vele, ha az ingatag nép a foglyot börtönéből kiszabadítja és újra a trónra ülteti? E félelmétől egy férfiú akarta őt megszabadítani. Hormusz volt ez. Muzdu fejedelem fia, kit egykor Kosroes a vadászon leölt. Hormusz volt az egyetlen Muzdu nemzetségből, ki Kosroes kardjától megmenekült, éggett a vágytól, hogy atyja gyilkosát megölje. Hormusz jelentkezett a királynál és így szólt:

„Ha azt akarod, hogy félelmedtől megszabadítsalak, úgy add vissza atyám birtokát, rangját és Serihn királynő kezét.”

Sirueh megjéj, midőn ezt meghallotta. Ő is szerette szép mostohaanyját és elhatározta, hogy feleségül veszi, mely a perzsa szokások szerint sem törvényellenes, sem illelten nem volt. De félelme legyőzte kívánságát és mindent megígért Hormusznak. Hormusz kivont karddal indult el a szerencsétlen király börtönébe és gunyos nevetéssel szólította meg a foglyot:

„Ismersz?”

„Nem vagy más, mint Dávid király, ki eljött, hogy övéi halálát megbosszulja.”

„Nem“ felelt Hormusz „én Muzdu fejedelem fia vagyok, kit te álnok, kegyetlen zsarnok, egykor vadászon megöltél. Most vedd el sok, gyalázatos tetted jutalmát.”

Kosroes földre vetette magát és bilincsekbe vert kezeit jajgatva emelte fel:

„Kiméj meg, Hormusz, kiméj meg. A nép ki fog szabadítani és újra a trónra ültet. Aztán gazdagon megjutalmazlak és nagyra teszek.”

„Nem“ felelt Hormusz, meg kell halnod!”

(Folytatása következik.)

Orth. כשר cégek Budapesten:

Fűszerkereskedők:

Papper Dezső
orth. כשר של פסח
fűszerárak, csokoládé, kókuszvaj, szappan, כשר paradicsom, káposzta, ecet-szesz, burgonyaliszt, szilva, lekvár, bor, szilvórium, üveges csemegeolaj legmegbízhatóbb és legolcsóbb bevásárlási forrása. Dob-u. 19. Vidéki megrendelések posta útján eszközölhetnek. Egész éven át כשר sajt, vaj, turó legfinomabb minőségben kapható.

orth. כשר של פסח
fűszerárak, valamint hitközségünk általi Maczesz és Maczeszliszt elárúsítóhelyen legolcsóbb árban kapható
Fischler Gyula
Klauzál-tér 14. szám.
Maczeszt és minden fűszerárut házhöz szállítok.

orth. כשר של פסח
fűszerárak, csokoládé, káposzta, ecet-essencia, szilva, kókuszvaj, כשר szappan, hitközségünk általi Maczesz-árúsítás. Megrendeléseket házhöz szállítok.
Grünfeld J., Kazár-u. 7.

orth. כשר של פסח
fűszerárak, valamint hitközségünk általi Maczesz és Maczeszliszt elárúsítóhelyen legolcsóbb árban kapható
Muncsik Gyulánál
Kazinczy-ucca 38. Dob-ucca sarok.
Megrendeléseket házhöz szállítok.

orth. כשר של פסח
fűszerárak házhöz szállítva legolcsóbban
Schwarz Gáborné
üzletében kaphatók VIII., József-u. 81. (Mátyás-tér sarok.) Telefon: J. 78.89.
Ugyanott orth. כשר felvágottak, valamint tej és tejtermékek.

Orth. כשר של פסח
fűszerárak, cukorka, csokoládé, elsőrendű bor és szilvórium, maczesz és maczeliszt mindenkor a legolcsóbb árban kapható.
Katz M. Rombach-ucca 3.
Rendeléseket házhöz szállítok.

Orth. rabbínatus felügyelete alatt
Baronfi és saját olvasztásu כשר של פסח libazsírja kérjük b. rendelését feladni, melyet napi áron házhoz szállítunk.
BÜCHLER ÉS SZANTÓ
BUDAPEST, VII. Klauzál-u. 34. sz.

MAYER LIPÓT
VII. Dob-u. 24. Kazinczy-u. sarok
orth. כשר של פסח fűszerárak
nagyban és kicsinyben legolcsóbb árban kaphatók. Megrendelések telefonon is eszközölhetők. J. 123-84. Az árut házhoz szállítjuk.

Orth. כשר של פסח
fűszerárak és borok, orth. hitközségi macesz és tej elárúsítás. Általános elismert és legmegbízhatóbb bevásárlási forrása.

Wächter Márton
Budapest, VIII., Népszínház ucca 45. Telefon J. 24-85.
Megrendeléseket házhöz szállítok.

Vendéglők:
FRÄNKEL-féle orth. כשר buffet és étterem reggeli, uzsonna, ebéd, vacsora, a legizletesebb házikoszt és süteménykülönlegességek. Előfizetőknek étlap szerint a legmértékeltettségben.
Budapest, VII., Rombach ucca 12.
Telefon: József 123-07.

orth. כשר של פסח
garantált jóminőségű tejtermékek legolcsóbb forrása. — Ugyanott meleg reggeli, uzsonna, vacsora és az összes hozzávaló legizletesebb sütemények.
Altmann Sámuel,
Dob-ucca 28.

Borkereskedők.
A régi Blau vezet!

Orth. כשר של פסח
borokban, minőségben és árban.
Kitünő zamatu 10 fokos **Fehér Asztali bor** 12.000 korona.
Prima édeskes Egri vörös bor 14.000 korona
Azonkívül **Hegyaljai borok, Szilvórium, Borecet, Borst.**
Hitközségi alkalmazottaknak 10% árengedmény.
Blau Miksa borkereskedő
Budapest, VII. Dob ucca 32. sz

Kitünő orth. כשר של פסח bor
literje 9000 koronától feljebb valamint a legfinomabb כשר של szilvórium, törköly, cognac és seprúpálinka kapható a legolcsóbb árban

Büchler, Kisdiófa ucca 5.

Orth. bor כשר של פסח
Kizárólag legfinomabb fajborok, ugyszintén **hegyaljai szomorodni borok** dus választékban, továbbá prima **szilvórium, törköly és seprúpálinka** a legolcsóbb árban. — Kivánatra házhoz is szállítok.

Fisch Jakab
VI. Vasváry Pál u. 5.
(Saszchevra Talmud egyet házban.)
Alapított: 1901 évben.

UJ BORPINCE!!
Orth. כשר של פסח, kitünő hegyaljai és asztali, fehér és vörös borok legolcsóbb árban kaphatók.
Geczovits Vilmos Klauzál-tér 16.
Telefon: József 114-69.

Figyelem!
Uj orth. כשר süte, orth. משיחה állandóan felügyel az összes sütőtermékekre, ugyszintén a sólet elhelyezésénél. Kitünő házi kenyereim felbarra, 6000 K. — Sütemény drb-ja 600 K. — Finom izletes barchesz, kg. 12.000 K. — **Hajós Bertalan, Dob-u. 33.**

ישיבה-גריןדונג אין אטש

אין האבע מיר צור הייליגן אויפמאכענע מאכט, לעת זקנתי בכל כחי מתאמץ צו זיין קהרבין תורה בישראל מוש בחורי חמד צו לערנען פלייסן יומם ולילה. היער אויט ביה דיא נעאיינעסטע געלענענדיגס ריינעס גע-ונדעס קלימא. בולליג קווארטיר, אויג ווער-דע בעזיהא איינע מענא אויפשטעללען, ווען דיא בעסטע קאסט פיר זעהר וועניג געלד בע-זארגט ווערד אויג פאן מייער נעמינדע אשש אויג בעציק אונטערשטיצט ווערד. דאהער בחורים פאן בעסטער הייזערן אויג אויג אונ-בעמטעלעט זאלען זיך צור צייט מעלדען. דא איך נור 30 בחורים אונטערמע, דיא אבער ביא מיר אין ערסטער ריידע מוסר וירארת שמים, אונד פלייסן דיא שיעורים שארף לער-נען מיסען. ודי יודי בעוירט פה אטש לסי ויקהל משה-אלה פקודי תרפי' לפיק. הקי שמעון בהגמרה קרויס וללהיה אנדקיק אטש והגליל יעיא.

אדרעסע
Krausz Simon ker. főrabbi
Ács, Komárom m.

ZSIDÓ ÚJSÁG

A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓSÁG HETILAPJA • MEGJELNIK HETENKINT EGYSZER

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10.
TELEFON: József 125-90.

Felölös szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG LIPÓT

ELŐFIZETESI DIJ: 1 EVRE K 240.000
" " 12 " K 120.000
" " 1/4 " K 60.000
Postachequekonto szám: 50.791.

Választott bíróság előtt a pápai rabbikérdés!

A vallás- és közoktatásügyi minisztériumnak a múlt számunkban említett és alant szösz szerint közölt döntése a pápai rabbikérdésben új fordulatot jelent. A minisztérium teljesen elfogadta az Orthodox Központi Iroda felterjesztését, amely úgy vélte helyreállítani a feldult hitközségi béket, hogy a hitközség egy része által megválasztott Hoffmann Dávid adatai főbbit egy választott bíróság ítélete alá óhajtja bocsátani, vajjon méltó-e arra, hogy ő Pápa orthodox rabbija legyen?

Az Orthodox Központi Iroda felterjesztésének előzménye, hogy a pápai hitközség egy része már múlt év őszén megválasztotta Hoffmann Dávid adatai főbbit; a hitközségnek másik része tüntetőleg távol tartotta magát a választási aktustól. Tudni kell ezenkívül, hogy a pápai hitközségben már 50 év óta működik egy „rituális bizottság”, amelynek joga van vétót mondani minden oly hitközségi határozat ellen, amely a hitközség orthodox jellegét elhomályosítaná.

Hogy miért kellett a hitközség alapszabályába ilyen pontot bevenni, erről a *Zsidó Újság* már a múlt évben többször írt. A 70-es években t. i. a pápai neolog hitközség megszűnt, tagjai visszaléptek az orthodox hitközségbe és a dolgok új rendje megkívánta a rituális bizottság ily széles hatáskörrel való felruházását.

A rituális bizottság vétót mondott a megválasztott Hoffmann főbbit ellen, ami a kedélyeket újra forrongásba hozta. A béke helyreállítására leutaztak pár hónappal ezelőtt Frankl Adolf irodai elnök és Hartstein Lajos irodai alelnök és arra igyekeztek

rábírni a két pártot, hogy *דין תורה* elé vigyék ügyüket. A Hoffmann-párt ebbe nem akart belemenni, mert szerinte a megtörtént választás már befejezett tény erejével bír. Hogy a minisztérium a választást nem tartja ilyen döntő argumentumnak, bizonyítja a leirat, amely teljesen magáévá teszi a Központi Iroda javaslatát.

Óhajtandó, hogy a miniszteri döntés után a hitközségben diadalra jusson a fegyelem és az orthodox kötelességtudás, amely bizalommal aláveti magát a választott bíróság ítéletének, a melyet az orthodoxia megerősítésén kívül más szempont nem vezet. Így létesül majd az igazi hitközségi béke, amely R. Gamliel mondása szerint az igazság és a jog mellett az erkölcsi világ fenntartója.

Az ügyre vonatkozó miniszteri határozat, mely a valódi orthodoxia szempontjából nagyon örvendetes, a következőképpen szól:

A M. KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁS-
ÜGYI MINISZTERIUM

12.409-926. szám.

II. ü. o.

A magyarországi aut. orth. izraeliták
központi irodájának

BUDAPEST.

A pápai főbbi-választásra vonatkozó iratokat azzal küldöm vissza további eljárás végett, hogy mindenek előtt köszönetet mondva az Irodának az ügy rendezése körüli fáradozásáért — figyelemmel az Iroda folyó évi január 28-án 232. sz. alatt kelt előterjesztésére is a rituális bizottság hatásköre kérdésének kikapcsolásával a pápai izr. hitközség képviselő-testületének folyó évi január 10-én hozott határozata folytán is Hoffmann Dávid rabbi köteles magát egy az Iroda közbenjöttével alakítandó felekezeti választott bíróság döntésének alávetni arra nézve, nem méltatlan-e a pápai orthodox rabbi-állás

betöltésére? Amennyiben a döntés reá nézve kedvező, úgy Hoffmann Dávid állásába beiktatandó s rabbiteendőket végezhet — ellenkező esetben a választás semmis és érvénytelen és ott semmiféle rabbifunkciókat nem teljesíthet.

Egyébként megjegyzem, hogy miután nem anyakönyvezett rabbi, hanem csak rabbiválasztásról van szó, a közigazgatási hatóságoknak e választásnak érvényessége vagy érvénytelensége tekintetében ingerenciájuk nincsen s csupán a felekezeti béke megővése érdekében az Iroda előterjesztett kérelmére intézkedtem így.

Budapest, 1926. március 18.

Klebsberg.

A magyar orthodoxia és Erec-Jiszroél.

Az egész világon, orthodox körökben is folyton erősödik az a törekvés, hogy Palesztina érdekében gyakorlati munka végeztessék. Orth. részről természetesen és kizárólag oly alapon, hogy a legszigorubb vallási követelmények minden tekintetben biztosítva legyenek. A világ vallásos zsidósága közül csak a magyar orthodoxia képezi azt a — nem éppen dicső — kivételt, hogy a Szentföld gyarmatosításában egyáltalán nem vesz részt. Hogy ezen sajnálatos helyzet megszüntetésére az első kísérlet megtörténjék, obudai Freudiger Ábrahám, a budapesti orth. hitközség elnöke cholhamoed utolsó napjára a hitközség képviselő-testületén kívül számos más előkelő tagot is tanácskozársra hívott egybe. A konferencián a rabbiság és Frankl Adolf, az Országos Központi Iroda elnöke is részt vett. Elnök bevezető szavaiban leszögezi, hogy a megindítandó gyakorlati munka, nem

Teljesen elkülönített osztály

Szigoruan כשר של פסח összes fűszerárak, különféle borok, szilvórium, borecet, ételolaj, kókuszvaj, valamint orth hitközségünk általi מצות és macseszliszt hitközségi árban kapható. — Megrendeléseket házhoz szállítok. — Vidéki rendelések postán eszközöltnék.

Steinmetz Manó Budapest, Klauzál-u. 20

Tisztelettel értesítjük vevőinket, hogy megkezdttük a pesti orth. rabbinátus hechsereivel ellátott שר פסח KOKUSZ - SZAPPAN gyártását. Kérjük szives megrendeléseiket mielőbb hozzánk juttatni. Tisztelettel Hungária vegyészeti gyár, Budapest IX. ker., Páva-ucca. 7.

Orth. כשר של פסח Szalámi - különleges-séget és kolbász-árut gyárt ez idén is Rebenwurzel Salamon és Izidor Budapest, Laudon ucca 3/b.

Butorolcsóság Egyszerű és műbutorokban hálók, ebédlők, szalóngarnitúrák, matracok, sezlónok, konyhaberendezés. RÉSZLERE IS! Klein D. Kisdiófa-u. 16.

Orth. כשר Orth. כשר VELENCE-LIDO Kirschbaum-Penzió :: Villa-Margherita :: szép fekvés. — Modern berendezés. — vizszolgáltatással és központi fűtéssel ellátva. — Közvetlen gondola-bejárat a házhoz. — Magyar és bécsi konyha. Felvilágosítással szolgál: tisztelendő WAHNSBERGER D. rabbi az orth. hitközségnéi FIUME.

Sikövek מצבות Adler J. sirkóráktárában Budapest, VII., Károly-körút 7 Szombat és ünnepnap zárva. Rottenberg A. dobzyára. Budapest, VII., Akácfa-u. 45.

Rézágy 1,200.000 K Összealkukó ágy 280.000 " Sodronyágybetét 220.000 " Gyermekekágyak, vásbutorok, mosdók, afrikamatracok olesón Somogyi és társa Budapest, VII., Holló-ucca 1. sz. Javításokat vállalunk. Szombat és ünnepnap zárva.

Magyar Királyi Osztálysorsjáték 72.000 sorsjegy 36.000 nyeremény Minden második sorsjegy nyer! Legnagyobb nyeremény szerencsés esetben 5.000.000.000 azaz ötmillárd kor. készpénz jutalom és nyeremények:

3.000 millió	2.000 millió
500 "	400 "
200 "	150 "

1.000 millió
250 "
100 "

stb. korona, összesen több mint 55 millárd korona, mely összeget készpénzben fizetik ki. Huzás már április 15-én kezdődik. Az I. osztályú sorsjegyek hivatalos árai:

Nyolcad 25 000 korona	Negyed 50 000 korona	Fél 100 000 korona
Egész 200 000 korona	Sorsjegyek az összes árusítónál.	

Ézüst evőeszközök, disztárgyak, gyertyatartók, Menorék כלי קודש כלל dual választékban gyári árban kaphatók. SCHLEIFER EZÜSTÁRU GYÁR II., KAZINCZY UCCA 14. TELEFON: JÓZSEF 135-28.

Apróhirdetés.

Hirdetési díjszabás: Minden szó egyszeri beiktatása 1600, vastagon szedett betűkből 3200 korona. Állástkeresőknek 1000. Apróhirdetések felvétele: VII., Sip-utca 10. Jelí-gés levelek kettős borítékban ugyanoda intézendők. Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság.

ÜGYNÖK szorgalmas, keres vallásos zsidó nő, üzlettel, lakással, foglalkozással, 40-55 év körül. Cim vidékinek. Szerecsen u. 11. l. 18. Friedmann urnál.

FELTÜNŐ szép, orth. nevelésű hugomat férjhez adnám intelligens szigoruan vallásos emberhez, kinek megfelelő existenciája van. Bővebbet levelileg. Ajánlatok kettős borítékban „Mazel” jelí-gére a kiadóba küldendők.

NŐSÜLNE önálló 28 éves, vallásos kereskedő, megfelelő hozománnyal. „Jövő” jelí-gére a Zsidó Újság kiadóhivatalba.

HÁZASSÁGOT közvetít, a legelőkelőbb orth. zsidó családoknál bevezetve, előnyös feltételek mellett. Benedikt Jenő. Székesfehérvár.

Állást keres.

KÖNYVELÉSHEZ értő, borszakmában jártas fiatalember vállalna mindenféle szakmában irodai, vagy hasonló munkát. Ajánlatok „Szombatot tartó” jelí-gére a kiadóba kéretnek.

MELAMED 26 éves, nős, állást keres legmagasabb osztályú gyermekek sikeres oktatására. Ajánlatokat „Melamed” jelí-gel alatt a kiadóhivatal továbbít.

HOSSZU gyakorlattal intelligens, fiatal urinő, ki gyors-, gépirás és könyvelésben jártas, bármily irodai alkalmazást vállal. Leveleket „Gyakorlott” jelí-gére a kiadóba kér.

ELSŐRENDÜ fehérenemű varrónő munkát vállal. — Tanít fehérenemű szabást, varrást hozott anyagból. — Jósika-u. 10. IV. 38.

25 ÉVES középiskolát végzett talmudista, termény-, bőr-, faszakmában állást keres. Dunántuliak előnyben. Ajánlatok „Neomon” jelí-gére a kiadóba kéretnek.

Különféle.

ORTH. CSALÁDNÁL fiatal fiu vagy leány lakást kaphat olcsó áron. Esetleg kosztot is. Moszkovitz Jakabné VII. Jósika-u. 10. IV. 38.

ÖZVEGY uriaszony elvállal 3-4 fiatal-embert kvártélyra, esetleg kosztra is. Schwarzczné, Hajós-ucca 26.

ORTH. vidéki uri családhoz kerestetik egy megbzható perfekt zsidó szakácsné. Ajánlatok, fizetési igényei megjelölésével „Megbízható” jelí-gére a kiadóhivatal címére küldendők.